

Jens Christian Grøndahl

Lucca

ROMAN

Uit het Deens vertaald door Gerard Cruys

MEULENHOF

De vertaler ontving voor deze vertaling een werkbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

Deze uitgave kwam mede tot stand dankzij een vertaalsubsidie in het kader van het programma Ariane 1999 van de Europese Commissie.

Eerste druk 2000, zesde druk 2015

ISBN 978-90-290-9103-9

ISBN 978-94-023-0370-4 (e-boek)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Lucca*

Omslagontwerp: Barbara van Ruyven | b'IJ Barbara

Omslagbeeld: Faiza Maghni

Zetwerk: 358atwork

© 1998 Jens Christian Grøndahl. All rights reserved.

Nederlandstalige uitgave © 2000 Gerard Cruys en Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

DEEL I

Op een avond in april werd een tweeëndertigjarige vrouw bewusteloos en zwaargewond het ziekenhuis binnengebracht in een provinciestad ten zuiden van Kopenhagen. Ze had een schedelfractuur en inwendige bloedingen opgelopen, haar benen en armen waren op meerdere plekken gebroken, en ze had ernstige kwetsuren in haar gezicht. Een tankbediende in een nabijgelegen dorp, bij het viaduct over de snelweg naar Kopenhagen, had gezien hoe haar auto de afrit opkwam van de zuidelijke rijbaan en met enorme vaart in noordelijke richting verder reed. De eerste drie tegenliggers slaagden erin om haar heen te manoeuvreren, maar zo'n tweehonderd meter na de afrit kwam ze frontaal in botsing met een vrachtwagen.

De Nederlandse chauffeur werd ter observatie in het ziekenhuis opgenomen, maar de dag erna ontslagen. In zijn getuigenverklaring stond dat hij al honderd meter voor de botsing was gaan remmen, en dat hij de indruk had dat de auto die op hem afkwam het laatste stuk zelfs zijn vaart versneld had. Het voorste gedeelte van de carrosserie was totaal verkreukeld, een stuk van de motorkap zat vastgeklemd tussen de rijweg en de bumper van de vrachtwagen, en de vrouw moest met een snijbrander worden bevrijd. Volgens de reddingsploeg was het een wonder dat ze het had overleefd.

De vrouw had bij haar aankomst in het ziekenhuis een promillage van 1,7. Pas een etmaal na de opname was ze buiten levensgevaar, maar haar toestand werd nog steeds kritiek genoemd. Haar ogen waren dermate beschadigd dat ze het gezichtsvermogen had verloren. Lucca heette ze. Lucca Montale.

Ondanks de naam was er weinig Italiaans aan haar uiterlijk te bespeuren, zoals bleek uit de foto van haar rijbewijs. Ze was roodblond, haar ogen waren groen en haar gezicht was smal, met hoge jukbeenderen. Daarbij was ze slank en vrij lang. Ze bleek overigens Deens te zijn, geboren in Kopenhagen.

Haar man, Andreas Bark, was samen met hun zoontje bij het ziekenhuis aangekomen terwijl zij nog op de operatietafel lag. Het paar woonde in een oud, afgelegen boerenhuis bij een bos zeven kilometer van de plaats

van het ongeluk vandaan. Tegenover de politie verklaarde Andreas Bark dat hij had proberen te verhinderen dat zijn vrouw de auto nam. Hij had gedacht dat ze alleen maar naar buiten was gegaan om een luchtje te scheppen, toen hij haar de auto hoorde starten. Toen hij naar buiten ging, zag hij haar weggrijden. Ze had heel wat gedronken, hoeveel kon hij zich niet herinneren. Ze hadden een echtelijk conflict gehad. Dat waren de woorden die hij gebruikte, en er werd niet verder gevraagd naar die kant van de zaak.

Toen Lucca Montale 's ochtends in alle vroegte van de operatiekamer naar intensive care werd gereden, zat haar man nog steeds in de foyer met het hoofd van het slapende jongetje op schoot. Hij zat naar de hemel en de donkere bomen te kijken, toen Robert naast hem plaatsnam. Andreas Bark bleef met een uitgeputte, afwezige blik naar het grauwe ochtendlicht staren. Zo te zien was hij iets jonger dan Robert, achter in de dertig. Hij had donker, golvend haar en een markante kaak, zijn ogen waren smal en lagen diep, en hij was gekleed in een versleten leren jekker.

Robert liet zijn handen op de knieën van zijn groene katoenen broek rusten en keek naar de kleine perforaties in het leer van zijn witte klompen. Het schoot hem te binnen dat hij had vergeten de plastic muts af te doen na de operatie. Het dunne plastic ritselde tussen zijn handen. De ander keek hem aan, en hij rechtte de rug om zijn blik te beantwoorden. Het jongetje werd wakker en vroeg verward waar hij was. De vader streek hem langzaam, mechanisch over het haar terwijl de arts aan het woord was.

Robert nam een douche toen hij thuiskwam, schonk een whisky in en liep wat in het huis rond. Afgezien van het zachte getjilp buiten hoorde je alleen de geluiden die hij zelf voortbracht, het parket dat meegaf onder zijn blote voeten en het rammelen van de ijsblokjes in het glas. Hij ging nooit meteen naar bed wanneer hij thuiskwam na een wacht. Hij zat op de bank terwijl het buiten licht werd, en luisterde naar een nieuwe opname van Brahms' derde symfonie, die hij had gekocht toen hij de laatste keer in Kopenhagen was. Hij gaf zich over aan de vermoeidheid en stelde zich voor dat hij dreef op de rustige, aanzwellende golven van de strijkers terwijl hij keek naar de latten van het hek achter in de tuin, de bladeren van de berken die glinsterden in de bries, en de aarzelende sprongetjes met de pootjes bij elkaar van de mussen op de cementen tegels, tussen de plastic tuinmeubels op het terras aan de andere kant van het panorama-venster.

Eigenlijk was het huis te groot. Het was bedoeld voor een gezin met twee

of drie kinderen, maar hij had het voor een schappelijke prijs gekregen. Bovendien logeerde Lea om de veertien dagen in het weekend bij hem. Hij had een kamer voor haar ingericht, met alles wat ze nodig had. Samen met hem had zij de meubels gekocht, en ze had zelf de kleuren uitgekozen. Hij had ook een fiets voor haar gekocht, die klaarstond in de carport, en een pingpongtafel die hij had neergezet in wat vermoedelijk de eetkamer moest voorstellen. Hij gaf er de voorkeur aan om in de keuken te eten. Lea was een goede tafeltennisser aan het worden, ze versloeg hem zo langzamerhand één op de twee keer. Ze was net twaalf geworden.

Hij was eraan gewend geraakt om alleen te wonen. Het was niet zo moeilijk als hij had gevreesd, hij werkte veel. Hij was twee jaar tevoren uit Copenhagen verhuisd, na de echtscheiding. Lea's moeder en hij werkten in die tijd in hetzelfde ziekenhuis. Een halfjaar na de scheiding was Monica gaan samenwonen met een gemeenschappelijke collega, met wie ze een relatie was aangegaan terwijl ze nog getrouwd was met Robert. Hij had er geen zin in gehad hen constant op de gangen tegen te komen.

Hij was puur toevallig juist naar deze stad verhuisd, en het was nooit bij hem opgekomen dat hij een baan zou krijgen bij een provinciaal ziekenhuis, maar hij was tevreden met zijn werk, en hoewel het stadje een deprimerende indruk op hem maakte met zijn degelijke bakstenen villa's en provinciale gebouwen met erkertjes en dwaze zinken torentjes, raakte hij na enige tijd gesteld op zijn nieuwe woonplaats. Je had er de witgekalkte middeleeuwse kerk, waar 's zomers orgelconcerten werden gehouden, omgeven door een paar oude kruidenierswinkels met vakwerk aan het eind van de hoofdstraat, en je had er de bossen, het strand en het vogelreservaat op het uiterste puntje van een landtong, aan het eind van enige half onder water staande weiden. Hij hield ervan om daar te wandelen, omgeven door het enorme hemelruim boven de graspollen in het glanzende, kalme water, dat de wolkenmassa en de wigformaties van de overtrekkende vogels weerspiegelde.

Af en toe zocht hij een van zijn collega's op. Die waren allemaal getrouwd, en de meesten hadden kinderen. Ze waren sympathiek en tegemoetkomend tegenover de alleenstaande nieuwkomer, maar hij bleef zich een gast voelen in hun wereld, en hij merkte hoe vooral de vrouwen zijn ietwat gereserveerde houding voor arrogantie aanzagen. Er was een vrouw die een oogje op hem had gehad, ze was bibliothecaresse en een paar jaar jonger dan hij. Hij vond haar aantrekkelijk en ging een paar keer met haar uit, maar toen puntje bij paaltje kwam, wees hij haar avances af. Niet dat hij Monica miste. De laatste jaren van hun huwelijk hadden ze stilzwijgend als twee anonieme

passagiers naast elkaar doorgebracht, wanneer het stilzwijgen tenminste niet door plotselinge, zinloze scheldpartijen werd verbroken.

Het was ook niet zo dat er iets mis was met de bibliothecaresse. Ze had een mooi figuur, en ze had gevoel voor humor. Hij deed zelf de inleidende manoeuvres toen hij op een dag naar haar toe ging om te vragen naar een Gustav Mahler-biografie. Toch wees hij haar uiteindelijk af. Zij voelde zich natuurlijk gekwetst, en sinds dat incident kwam hij niet meer in de bibliotheek. Dat irriteerde hem danig, maar hij had noch aan haar noch aan zichzelf kunnen uitleggen waarom hij haar verzocht om op te stappen toen ze na een etentje op zijn zitbank naar het adagio van Mahlers vijfde symfonie zaten te luisteren.

Zij droeg die avond een korte jurk met een diep uitgesneden hals en zwarte kousen. Ze had haar schoenen uitgedaan en haar voeten onder zich opgetrokken op de bank, en ze keek hem veelzeggend aan met haar grote, mooie ogen terwijl ze aan hun cognac nipten. Het lag er allemaal zo dik bovenop, alles leek afgesproken werk zonder dat ze er met een woord over hadden gerept, en de lust verging hem om nog iets met haar te maken te hebben. Nadat ze was opgestapt, verweet hij zichzelf dat hij niet eens met haar naar bed was gegaan, terwijl ze zich zo onverbloemd had aangeboden, maar toen hij de volgende ochtend wakker werd, alleen zoals gewoonlijk, voelde hij zich opgelucht. Hij kwam haar af en toe op straat tegen, dat viel niet te vermijden in zo'n klein stadje. Ze groetten elkaar beleefd, en in het voorbijgaan trachtte ze zijn blik vast te houden.

Robert was verantwoordelijk voor de behandeling van Lucca Montale. Hij was degene die haar een paar dagen na het ongeluk vertelde dat het niet waarschijnlijk was dat ze ooit nog zou kunnen zien. Haar armen en benen zaten in het gips, en het grootste deel van haar hoofd was in verband gewikkeld, zodat alleen het onderste gedeelte van het gezicht zichtbaar was. Ze gaf geen antwoord. Heel even dacht hij dat ze in slaap was gevallen, toen bewoog ze haar lippen, maar er kwam geen geluid. Hij ging op de rand van het bed zitten en vroeg wat ze wilde zeggen. De woorden kwamen langzaam, moeizaam. Haar stem was licht en iel en dreigde het voortdurend te begeven. Hij moest zijn gezicht naar haar toe buigen om te horen wat ze zei.

Ze vroeg wat voor weer het was. Hij vertelde haar dat de lucht betrokken was, maar dat het ernaar uitzag dat het zou opklaren. Hij zei dat het had geregend. Ja, antwoordde ze, dat had ze gehoord. Had het 's ochtends geregend of in de loop van de nacht? 's Nachts, antwoordde hij. Daarna ver-

streek er opnieuw enige tijd, waarin geen van beiden iets zei. Hij had graag iets bemoedigends tegen haar willen zeggen, maar hij kon niets bedenken. Alles wat hem te binnen schoot, kwam hem idioot of zonder meer ongepast voor.

Ze vroeg of Andreas er was. Ze noemde hem bij zijn voornaam, alsof ze ervan uitging dat Robert wist wie ze bedoelde. Hij antwoordde dat Andreas vermoedelijk later op de dag zou komen. Het voelde onnatuurlijk aan om op die manier over haar man te praten, alsof hij hem kende. Hij zei dat Andreas er meerdere keren was geweest samen met hun zoontje, terwijl zij bewusteloos was. Het jongetje heette Lauritz. Ze wilde hem zien. Toen verbeterde ze zichzelf. Hij moest komen. Robert stelde voor dat ze dat met haar man afsprak. Het volgende dat ze zei, was erg verrassend. Ze wilde geen bezoek hebben van Andreas. Alleen van Lauritz. Kon ze ervan op aan dat dat werd gerespecteerd?

Robert wist niet wat hij moest antwoorden. Hij zei ja, zonder er verder bij stil te staan. Als dat haar wens was. Dat klonk erg formeel, bijna plechtig. Hij keek naar de bomen die op het punt stonden uit te lopen. Ze wenste niets. Hij keek haar opnieuw aan. Haar stem was uitdrukkingloos, zonder bitterheid of zelfmedelijden. Hij stond op om weg te gaan, ze vroeg hem of hij nog even wilde blijven. Hij bleef bij het raam staan terwijl hij erop wachtte dat ze nog iets zou zeggen. Was het zeker? Hij vroeg wat ze bedoelde, en voelde zich dom. Dat ze nooit meer zou kunnen zien? Hij aarzelde. Zo goed als zeker, antwoordde hij. Hij zei dat het hem speet, en had daar meteen spijt van. Ze zei dat ze graag alleen wilde zijn.

Hij gaf instructies aan de hoofdverpleegster omtrent Lucca Montales wensen, en verzocht haar om met haar man af te spreken dat hun zoontje op bezoek kwam. Een paar uur later zat Andreas Bark op zijn kantoor. Hij was bleek en ongeschoren, en zijn donkere haar piekte. Hij liet zich vermoeid achterovervallen en vroeg of hij mocht roken. Robert gebaarde van ja en legde zijn hand plat op de stapels dossiers die voor hem op tafel lagen. Andreas haalde een pakje sigaretten uit zijn jaszak, hij rookte Gitanes. De gekruide lucht van de donkere tabak had iets opdringerigs over zich. Andreas Bark keek naar buiten. Het was inderdaad aan het opklaren. Robert bekeek het silhouet van de zigeunerin, die zich al dansend in een bocht wrong met een hand op haar ene heup en een tamboerijn hoog boven haar hoofd in de kronkelige sluier van sigarettenrook.

Hij excuseerde zich. Robert keek op en ontmoette de blik van de ander en zei dat hij zich nergens voor hoefde te excuseren. Hij begreep het. Het

was eigenlijk verkeerd om dat te zeggen, maar nu had hij het gezegd, en de ander klampte zich vast aan zijn rustige blik met zijn vermoeide ogen achter de kringelende sigarettenrook. Robert bedacht dat ze bijna even oud moesten zijn. Er was iets in de blik van de ander dat hem op een stomme, gemeenzame manier daaraan trachtte te herinneren. Alsof ze in een of andere overdrachtelijke zin oude schoolkameraden waren die op elkaars sympathie konden rekenen.

Had ze ook gezegd waarom ze hem niet wilde zien? Robert schraapte zijn keel en veegde een haar van zijn witte jas. Of zijn patiënt nu iets in die geest had gezegd of niet, als arts kon hij het zich niet permitteren daarover iets los te laten. Maar in feite had ze niets gezegd ter verklaring van haar besluit. Waarom zou ze hem ook in vertrouwen nemen? Robert had meteen spijt van zijn vraag. Daarmee had hij al te veel gezegd. De ander zakte nog dieper weg in zijn stoel en keek weer naar buiten, waar het bleke zonlicht het gras deed glanzen en verbleken en opnieuw glanzen tussen de vleugels van het ziekenhuis, telkens wanneer het wolkendek zich opende of zich samenpakte. Hij drukte de nagel van zijn duim in de losse tabak aan het eind van zijn sigaret. Hij kon Lauritz vanmiddag naar het ziekenhuis brengen, wanneer het bezoekuur was. Robert zei dat hij de praktische details met de hoofdverpleegster moest regelen. Maar wilde hij... Er viel een stilte, en hij kon er niet omheen om de ongelukkige man in de ogen te zien. Ja? Wanneer hij haar sprak, wilde hij dan zeggen dat... Andreas Bark viel zichzelf in de rede en zei dat het er niets toe deed. Ze gaven elkaar een hand. Toen ging hij weg.

Die middag reed Robert niet meteen naar huis. In plaats daarvan reed hij naar het strand, wat hij af en toe deed wanneer hij er behoefte aan had om zich te bewegen. Hij parkeerde de auto in het bos voordat het wielspoor te zanderig werd, en ging te voet verder door de duinen. Zoals gewoonlijk lag het strand er verlaten bij. De hemel was net zo grijs als het zand tussen de gordels ingedroogd wier met luchtblaasjes, die Lea gewoonlijk met een zacht knarsen tussen haar vingers kapotdrukte wanneer ze 's zondags over de zee zaten uit te kijken voordat hij haar naar het station reed. Het water was kalm, het had een ribbelig oppervlak door de landwind, en in de gelijkmatige, ijsblauwe vlakte stonden de stelnetstokken als sierlijke markeringen vanaf de kust tegen de scherp afgetekende horizon. Robert liep voorovergebogen en bekeek verstrooid wat er zoal door zijn gezichtsveld gleden: natte, kapotte haringkistjes met roestige spijkers, kromgebogen zeesterren,

melkachtige kwallen en lege, witte plastic bakken. De golfjes kabbelden vermoed tegen het strand en maakten de stilte dichter, intiemer.

Hij wandelde helemaal tot de landtong, waar het strand van lieverlede overging in zee gras, graspollen, rietbos en smalle weiden landinwaarts – begrensd door de blauwwitte spiegel van het water. Ergens lag een jol gemeerd aan een paal midden in de geplooid kalmte van de waterspiegel, slechts een klein silhouet tegen de achtergrond van de lege zee en hemel. Robert had er een vast doel, een vermolmd balk met een heleboel door paalwormen veroorzaakte gaatjes, waar hij de gewoonte had tussen het hoge riet te zitten denken of gewoon te luisteren naar het vogelgeschreeuw en het ritmische, zwak fluitende suizen van vleugels terwijl hij in het rotte hout pulkte.

Hij had best wat tegemoetkomender kunnen zijn tegen de man die in zijn kantoor had gezeten met zijn sigaret en zijn vertwijfeling. Hij had warempel met hem te doen gehad. Hij ontwaarde een vogeltje, dat in het riet zat. Het bewoog zijn kopje van de ene kant naar de andere en op en neer met een mechanisch tikkende motoriek. Hij kende de naam ervan niet, hij was niet erg goed in vogels. Hij had er meermalen aan gedacht een vogelboek te kopen met gekleurde tekeningen, maar de gedachte kwam hem toch een beetje komisch voor. Moest hij dan ook een verrekijker en een paar groene rubberen laarzen aanschaffen en daar ronddraven als een of andere enthousiasteling?

Het schoot hem te binnen dat hij het volgende weekend Lea op bezoek zou krijgen. Als het regenachtige weer aanhield, konden ze altijd nog tafeltennissen en een paar videofilms huren. Ze hadden het er ook over gehad een kruidentuin aan te leggen. Hij had al tuingereedschap gekocht in de ijzerwinkel en was naar het tuincentrum geweest om zaad te halen. Het gereedschap stond in de bijkeuken naast de wasmachine, roodgelakt, met stelen van beukenhout. Hij had de plakkers met streepjescodes nog niet eens verwijderd. Als het droog bleef, konden ze daar misschien mee starten. Hij had er niet in zijn eentje aan willen beginnen, ook al had hij tijd genoeg gehad. Het was de bedoeling dat ze het samen zouden doen.

De bibliothecaresse had hem vragen gesteld over Lea, hij had haar zelfs foto's laten zien. Terwijl hij over zijn dochter vertelde, had ze geglimlacht en hem aangekeken met haar mooie ogen, en hij merkte hoe de kleine anekdotes hem deden stijgen in haar vrouwelijke achting. Dat irriteerde hem, hij had in elk geval irritatie gevoeld toen hij dat zat te vertellen. Haar aanmoe-

digende blik en meelevende glimlach zorgden ervoor dat hij zich uitgekleed en zielig voelde.

Hij stak een sigaret op. Hij moest denken aan Andreas Barks viriele, maar pijnlijk kwetsbare gezicht. Hij wist niet wat hij tegen hem had moeten zeggen. Zijn vrouw was ondanks alles ook niet dood. Met een beetje geluk en een paar maanden revalidatie zou ze kunnen doorgaan op beide benen, blind maar in leven. Het lag ver buiten zijn medische actieradius, het onvertelde echtelijke drama dat woedde achter het tragische gezicht van de man en haar weigering om hem te zien.

In de loop van zijn jaren als arts had hij er vaak aan gedacht dat hij zich bezighield met de keerzijde van het leven, de kant waar de zoom zit. Net als de kleermakers eertijds alleen maar een indirecte glimp opvingen van de glitterwereld van de chique dames, deelde hij de droevige ogenblikken in het leven van de mensen met hen wanneer een of andere functiestoornis of ongeluk hen belette om uit hun dramatische of saaie leven te halen wat erin zat.

Toen hij naar de provincie verhuisde en allengs gewend raakte aan zijn nieuwe en rustiger bestaan, moest hij in zijn hart toegeven dat Monica gelijk had gehad wanneer ze hem verweet dat hij niet ambitieuzer was. Heus, hij wilde graag bekwaam zijn, en hij deed ook zijn best om bekwaamer te worden, maar hij praktiseerde er niet over om de bekwaamste te zijn. De aanstelling bij het plaatselijke ziekenhuis was beslist geen stap voorwaarts voor zijn carrière, en hij ontdekte, tot zijn verbazing en tevens opluchting, dat het hem niets kon schelen. Het ziekenhuis was het kernpunt in zijn leven, daar bracht hij het leeuwendeel van zijn tijd door, en van daaruit keek hij naar de wereld waar andere mensen rondliepen. Af en toe kwamen ze in aanraking met die van hem, maar voor hen was dat een onaangenaam intermezzo, dat ze schielijk vergaten zodra ze weer de deur uit waren.

Hun leven ging hem niets aan, alleen hun lichamen, en hij was eraan gewend geraakt het menselijk lichaam te beschouwen als een gesloten kringloop, los van het leven dat het leidde. Het organisme had genoeg aan zichzelf en had geen boodschap aan de dromen en voorstellingen die erin omgingen. Dat was een bemoedigende gedachte. Hij hield van zijn werk, hij hield ervan om erin op te gaan, te onderzoeken wat de mensen mankeerde en wat eraan gedaan kon worden. Hij vond het leuk om waar te nemen hoe zaken als schoonheid en sociale status irrelevant werden wanneer het ging om het eigen eenzame leven van het lichaam, het vegeteren van de organen in overeenstemming met het zachte, zinloze ritme van de polsslagen. De

anonieme onschuld van de inwendige organen woog in zijn ogen op tegen de gebroken illusies van het uitwendige, maatschappelijke lichaam, de lelijkheid, dikte en slijtage ervan. Maar de anonimiteit van de organen was ook een spitsvondig commentaar op de verwende, veeleisende schoonheid van andere en meer fortuinlijke lichamen.

Op een dag had hij Lea een anatomische atlas laten zien met gedetailleerde kleurenplaten. Hij beschreef voor haar wat ze zag en gaf een nauwgezette uitleg van de functie der organen, maar zij trok haar neus op en vroeg hem het boek dicht te doen. Ze vond de afbeeldingen vies, en ze protesteerde toen hij haar eraan herinnerde dat ze er zelf zo uitzag vanbinnen, net als alle anderen, of die nu mooi waren of lelijk. Het verwonderde hem dat de binnenkant van het lichaam net zo angstaanjagend kon zijn als de buitenkant ervan verleidelijk kon overkomen. Misschien werd de walging helemaal niet veroorzaakt door de organen, maar door de anatomische, analyserende blik, die door ze zo nuchter en gevoelloos te ontbloten tevens onthulde hoe kwetsbaar ze waren.

Voor de patiënten was het ziekenhuis een griezelige plek met zijn klinische sfeer van linoleum, witte jassen, spiritus en roestvrij staal, en ze hadden allemaal dezelfde angst in hun blik, of ze die nu trachtten te verbergen of er de vrije loop aan gaven. Het ziekenhuis herinnerde hen eraan dat ze hoe dan ook op een dag zouden doodgaan, ongeacht het aantal trucs waarover men daar beschikte om het onvermijdelijke uit te stellen. Wanneer ze zich overgaven aan zijn autoriteit en alle hoop op zijn witte jas stelden, vroeg hij zich soms af of het domweg de ontzetting was om opgenomen te zijn die hen zo mak maakte, eerder dan de hoop om weer ontslagen te worden.

Maar ontzetting en hoop stonden met elkaar in verband, dat wist hij ook wel, en hij was waarschijnlijk moeilijk aan het schrikken te brengen omdat hij zoveel zieke mensen had gezien en er ondanks alles ook heel wat had genezen. Zelfs voor de ongeneeslijke ziektes was hij minder bang geworden, eenvoudigweg doordat hij er regelmatig mee omging. Hij dacht er soms aan dat hij op een dag degene zou zijn die daar lag en bang was om dood te gaan, maar de omgang met de stervenden maakte hem niet meer bevreesd dan hij anders zou zijn geweest, eerder integendeel.

Ontzetting en hoop. Misschien moest je werkelijk bang zijn om te weten wat hoop was. Misschien. Zelf koesterde hij maar weinig hoop, en Lea was de enige in zijn leven die belangrijker was dan hijzelf. Het enige wat hem in paniek kon brengen was het idee dat zij meningitis zou krijgen of door een vrachtwagen zou worden overreden.